

5. Лаба С. Б. Ідея української національної школи у педагогічній пресі на західноукраїнських землях у другій половині XIX – на початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 / Лаба Світлана Богданівна. – Івано-Франківськ, 1994. – 19 с.
6. Лобода С. М. Педагогічна творчість учителя на шпальтах вітчизняної преси XX століття: протистояння ідей : [моногр.] / С. М. Лобода ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 504 с.
7. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти]. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
8. Остапчук О. Інноваційні процеси в освіті: пошук істини триває / О. Остапчук // Підручник для директора. – 2003. – № 4. – С. 3–8.
9. Панасенко Е. А. Ідеал учителя у вітчизняній педагогічній журналістиці другої половини XIX – початку XX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 / Е. А. Панасенко. – Луганськ, 2001. – 20 с.
10. Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності / Наказ МОН України № 522 від 07.11.2000 р.. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00>
11. Пугач А. До питання методології дослідження періодичної преси / А. В. Пугач // Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Вип. 49. – Херсон : ХДУ, 2005. – С. 110–115.
12. Рудий Г. Періодична преса як об'єкт дослідження українського пам'яткоохоронного процесу 1917-1940 рр. : історіографія проблеми / Г. Рудий // Університет. – 2008. – № 6 (26). – С. 6–13.
13. Рудий Г. Я. Періодика – джерело вивчення літературного процесу в Україні 1917–1920 рр. / Г. Я. Рудий // Пам'ять століть. – К., 2001 – № 6 (33). – С. 91–102.

Анотація

Л.О.Вайда

Украинская педагогическая печать как источник отображения инновационных педагогических идей (1991-2013 гг.)

В статье анализируется украинская педагогическая печать как источник отображения инновационных педагогических идей в Украине, начиная с 1991 года. Выяснено, что публикации в педагогической печати воссоздают процесс накопления педагогических знаний и развития педагогической науки, связанный с образовательной практикой; дают возможность проследить влияние на этот процесс идей и взглядов отечественных научных работников и практиков, выявить его закономерности и разногласия; отображают взаимодействие с внешней средой – конкретными политическими и социально-экономическими обстоятельствами. Доказано, что как историко-педагогический источник периодическая печать предоставляет разнообразнейший материал педагогической тематики, который вобрал в себя все сложности и достижение педагогических поисков. Именно периодическая печать сыграла значительную роль в развитии инновационных педагогических идей в исследуемый период: на ее страницах происходил активный, нередко противоречивый, процесс формирования, шлифования, критического освоения, осмысления педагогических идей.

Ключевые слова: педагогическая печать, педагогическая периодика, историко-педагогический источник, инновационные педагогические идеи.

Summary

L.O.Wajda

Ukrainian Pedagogical Press as a Source of Representation of Innovative Pedagogical Ideas (1991-2013)

The article analyzes the Ukrainian pedagogical press as a source of representation of innovative pedagogical ideas in Ukraine since 1991. It was found that the publications in the pedagogical press recreate the process of accumulation of knowledge and the development of pedagogy related to educational practice, make it possible to trace the influence of this process on the ideas and views of national researchers and practitioners, reveal its patterns and differences, reflect the interaction with the environment - specific political and socio-economic circumstances. It is proved that both the historical and pedagogical periodicals source materials provide a variety of educational topics, which encompasses all the complexity and achievement of pedagogical research. It is periodical press that has played a significant role in the development of innovative pedagogical ideas in the period under research: in its pages an extensive, often contradictory, process of forming, grinding, critical exploration and understanding of pedagogical ideas took place.

Key words: pedagogical press, pedagogical periodicals, historical and pedagogical sources, innovative pedagogical ideas.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

Формування корпусу текстів для порівняльного аналізу педагогічних поглядів Г.Манна та К.Ушинського

У статті обґрунтовуються принципи формування корпусу текстів для здійснення порівняльного аналізу поглядів американського педагога і діяча освіти Г.Манна та видатного вітчизняного педагога К.Ушинського. Показано, що корпус текстів як інформаційна система характеризується такими ознаками, як репрезентативність, об'ємність, анотованість. Доведено, що при його формуванні необхідно забезпечити відповідність відібраних педагогічних текстів ключовій проблематиці, у контексті якої виокремлюються одиниці порівняльного аналізу. До корпусу текстів включено дванадцять щорічних звітів Массачусетському відділу народної освіти, підготовлених Г.Манном у 1837–1848 рр., та статті й фундаментальні роботи К.Ушинського, які є зіставними й достатніми за обсягом, що забезпечує можливість порівняльного аналізу та достовірність його результатів.

Ключові слова: корпус текстів, порівняльний аналіз, Г.Манн, К.Ушинський.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В останні десятиліття у вітчизняній історико-педагогічній науці спостерігається значне підсилення інтересу до дослідження педагогічних персоналій. Предметом історико-педагогічного вивчення стали педагогічна діяльність та погляди не тільки відомих педагогів та діячів освіти України, а й видатних зарубіжних учених. Особливо цікавим і продуктивним є порівняльний історико-педагогічний аналіз спадщини видатних педагогів України та зарубіжжя. Зокрема важливим є порівняння поглядів вітчизняного вченого, засновника наукової педагогіки Костянтина Ушинського (1824–1870) та одного з найвидатніших американських педагогів і діячів освіти Горація Манна (Horace Mann) (1796–1859), якого називають першим видатним захисником народної освіти в США.

Педагогічна діяльність Г.Манна та К.Ушинського належить практично до одного історичного періоду, а їхні педагогічні ідеї змістовно перекликаються. Тому порівняльний аналіз педагогічних поглядів американського й українського дослідників дасть змогу глибше зрозуміти особливості розвитку шкільної освіти й педагогічної думки зазначеного періоду в США й Україні, усвідомити, що вітчизняна педагогіка XIX ст. в особі її найвидатнішого представника К.Ушинського формувалася в орбіті західної, зокрема американської теоретичної педагогіки.

Аналіз досліджень і публікацій... Педагогічну спадщину Г.Манна розглянуто всебічно й ґрунтовно у зарубіжних виданнях, які мало відомі в нашій країні (Л.Кремін (L.Cremin), Дж.Фрейзер (J.Fraser), Ч.Глен (Ch.Glenn), Дж.Мессерлі (J.Messerli) та ін.), у сучасних вітчизняних та російських дослідженнях з історії філософії та історії освіти США, компаративної педагогіки (М.Баскін, Р.Беланова, В.Коваленко, В.Марцинкевич, Л.Масленнікова, С.Морозов, В.Пішвакова, І.Радіонова та ін.), у новітній навчальній історико-педагогічній літературі (О.Джурицький, А.Духавнева, Г.Коджаспірова, В.Кравець, Е.Онищенко, О.Піскунов, Л.Романюк, К.Салимова, Л.Столяренко, В.Торосян, Г.Троцько, Л.Штефан та ін.) педагогічні погляди Г.Манна практично не розглянуто. Виняток становить дисертація В. Калужної, присвячена вивченню філософії освіти американського Просвітництва. Однак у ній стисло розглянуто лише філософсько-педагогічні аспекти спадщини Г.Манна, а його погляди на проблеми навчання й виховання відбито недостатньо. Педагогічний доробок видатного діяча освіти США певною мірою проаналізовано в докторській дисертації В.Жуковського в контексті проблем морально-етичного виховання в американській школі в 30-х роках XIX – 90-х роках XX століття. Лише дисертаційна робота М.Ігнатенка є спеціальним дослідженням, яке повністю присвячено становленню демократичних ідеалів у педагогічній теорії Г.Манна.

У полі зору дослідників перебуває й педагогічна концепція К.Ушинського. Вітчизняні історики педагогіки (Н.Антонець, М.Грищенко, Н.Дічек, С.Єгоров, Є.Мединський, В.Струмінський, О.Сухомлинська та ін.) з'ясували внесок К.Ушинського в обґрунтування ідеї народності виховання, розробку антропологічного підходу, формування категоріального апарату педагогіки як науки, у розвиток проблем дидактики, теорії виховання, організації шкільної освіти, професійної підготовки вчителів.

Проте проведений історіографічний аналіз показав, що автори історико-педагогічних робіт лише стисло й узагальнено презентували джерельну базу й не вдавались до джерелознавчого аналізу.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає в тому, щоб обґрунтувати принципи формування сукупності джерел (корпусу текстів) для здійснення порівняльного аналізу педагогічних поглядів Г.Манна та К.Ушинського.

Виклад основного матеріалу... Проблему формування корпусу текстів активно розробляють у сучасній лінгвістиці. Поняття «корпус» визначають як інформаційно-довідкову систему, що ґрунтується на зібранні текстів певною мовою в електронній формі. До речі, електронна форма – не найсуттєвіша риса корпусу. Його відмінними ознаками є репрезентативність, об'ємність, розміченість (по-іншому, анотованість). Корпуси текстів на сучасному етапі активно проєктують і створюють. Загальноновизнаними зразками є Британський національний корпус і Чеський національний корпус, у Росії зараз створюють «Національний корпус російської мови».

Ми вважаємо, що процедуру формування корпусу текстів можна використовувати в історико-педагогічних дослідженнях і, перш за все, у дослідженнях з історії педагогічної думки, які ґрунтуються на аналізі текстів. У нашому дослідженні створення корпусу текстів необхідне для формування репрезентативного масиву інформації, який дозволить вирішити дослідницькі завдання. Основним принципом відбору є відповідність корпусу текстів ключовій проблематиці, яку необхідно представити як одиниці порівняльного аналізу. Такими одиницями, на нашу думку, можуть стати загально педагогічні ідеї Г.Манна та К.Ушинського, їхні погляди на теорію навчання та теорію виховання.

До складу корпусу педагогічних текстів Г.Манна, які підлягатимуть аналізу в нашому дослідженні, ми включаємо, перш за все, підготовлені ним у період 1837–1848 рр. дванадцять щорічних звітів Массачусетському відділу народної освіти («Twelve Reports Of The Massachusetts Board of Education»). Саме звіти, кожен з яких присвячено окремій темі, були найбільш впливовими й результативними посібниками в побудові загальноосвітньої школи для американської нації.

У Першому звіті (1837) Г.Манн аналізує стан громадських середніх шкіл (Common Schools) і виділяє їхні найважливіші потреби: гарні будівлі шкіл, компетентні органи місцевої народної освіти, широка суспільна підтримка загальної освіти (universal education), компетентні вчителі. Манн також звертає увагу на руйнівну дію громадської апатії до державної освіти (Public Education) [1].

Більшу частину Другого звіту (1839) присвячено серйозній дискусії про місце мови в освіті. Надано також спеціальні педагогічні рекомендації щодо навчання читанню й письму в школі [2].

У Третньому звіті (1839) розглянуто питання організації шкільної освіти, зокрема йдеться про безкоштовні громадські бібліотеки як доповнення до громадських шкіл. Г.Манн називав читання без достатнього запасу гарної літератури аномалією: «Якщо нічого читати, то сила читання марна, якщо є погані книги, то наслідки їх читання можуть бути набагато гіршими за неосвіченість». Рішення він вбачав в організації безкоштовної бібліотеки в кожному шкільному окрузі штату. Лише в цьому випадку, на його думку, можна вважати загальну освіту повною [3].

Четвертий звіт (1840) також присвячено питанням організації й управління школами: будівлі шкіл, необхідність об'єднання надто маленьких шкільних районів, приватних шкіл, проблема дисципліни й відвідування занять. Тут же піднято питання про кваліфікацію вчителів [4].

У П'ятому звіті (1841) знову йдеться про будівлі шкіл, кваліфікацію вчителів, але з'явилася й нова тема: релігійні розбіжності в школі. Основну частину звіту присвячено владі грошей і розвитку освіти. Манн опитав бізнесменів Массачусетса з приводу політичного й економічного впливу загальної освіти, розраховуючи викликати особисту зацікавленість бізнесменів у розвитку шкіл. П'ятий звіт було широко розповсюджено, і він зробив свою справу в залученні бізнесу до допомоги громадським школам [5].

Шостий звіт (1842) – заклик до здоров'я й фізичної культури. Він рясніє зайвими подробицями, відступами, але в цілому користь цього звіту важко переоцінити, оскільки в той час більшість людей не знали навіть елементарних правил здорового способу життя [6].

Сьомий звіт (1843) написано за результатами поїздки Манна за кордон навесні 1843 року, під час якої він відвідав школи в Англії, Ірландії, Шотландії, Німеччині, Бельгії й Франції. Спостереження й коментарі після занурення в реалії компаративної освіти саме й лягли в основу цього звіту. Блискучі коментарі Манна про метод Песталоцці в пруських школах викликали хвилю критики спеціальної асоціації бостонських учителів, і їхні словесні перепалки тривали весь 1844 рік [7].

У Восьмого звіту (1844) немає центральної теми, якщо такою не вважати аналіз численних проблем, які звалилися на шкільну систему. Коротко обговорено приватні школи, фінансування, проблеми дисципліни, працевлаштування вчителів жіночої статі й благодійні ефекти закладів для вчителів. Можливо, новою темою у звіті є розгорнуті коментарі про важливість занять музикою в школі [8].

У Дев'ятому звіті (1845) знову обговорено заробітну платню, соціальний статус і освіту вчителів, рівно як і розвиток масачусетських шкіл у цілому. Центральною темою є співвідношення моральної й інтелектуальної освіти. Г.Манн наполягає на взаємозумовленості й взаємозалежності цих напрямків і вимагає забезпечення їх єдності [9].

Десятий звіт (1846) становить собою загальний дискурс з приводу роботи масачусетських шкіл. Манн подає вичерпні описи системи освіти штату, говорить про управління громадською освітою на державному рівні, про його досягнення й недоліки [10].

Одинадцятий звіт (1847) присвячено аналізу діяльності шкіл штату Масачусетс за минулий навчальний рік. Г.Манн характеризує деякі умови ефективної шкільної освіти: заняття протягом десяти місяців; забезпечення відвідування школи дітьми протягом навчального року; наявність високоінтелектуальних учителів з високими моральними устоями. Розглянуто проблеми жінки-вчителя, питання фінансування шкіл [11].

У Дванадцятому, найвідомішому звіті (1848) Г.Манн підсумував свої погляди на освіту, на те, як освічені люди зможуть уникати соціальних та економічних розподілів Старого Світу і як освічені громадяни зможуть забезпечити тріумф демократичного уряду. У зв'язку з цим він говорить про інтелектуальну освіту як засіб для усунення бідності й досягнення добробуту, про цілі, завдання й зміст політичної освіти [12].

До корпусу текстів Г.Манна, аналізованих у нашому дослідженні, включено також його роботи «Про мистецтво вчителя» («On The Art Of Teaching») [13], «Кілька думок для молодого людини» (1855) («A Few Thoughts For A Young Man») [14], хрестоматійні збірники за творами «Про освіту вільних людей» («On The Education Of Free Men») [15], «Про кризу в освіті» («On The Crisis In Education») [16]. У них охарактеризовано й загальнопедагогічні проблеми, і питання, пов'язані з навчанням, вихованням дітей та організацією шкіл.

Корпус текстів К. Ушинського цілком порівнюваний у предметному розумінні з текстами Г.Манна, хоча за часом написання вони відрізняються. Першу статтю К.Ушинського «Про камеральну освіту» було опубліковано в 1848 р. Г.Манн до цього часу вже видав дванадцять своїх звітів. Однак різниця в часі видання робіт, як уже відзначалося, не є суттєвою, що робить можливим їх порівняльний аналіз на основі синхроністичного підходу.

Ми не включаємо в корпус текстів К. Ушинського статті, написані ним наприкінці 40-х – на початку 50-х років.

Першою власне педагогічною публікацією Ушинського була стаття «Про користь педагогічної літератури» (1857), у якій зачіпалися важливі загальнопедагогічні проблеми: зв'язок педагогічної теорії з практикою; завдання педагогіки як науки; мета виховання; значення особистості вчителя. Про роль особистості вихователя йдеться й у статті «Три елементи школи» (1857). Тут також розглянуто сильні й слабкі сторони англійської, німецької й французької систем виховання, піддано критиці теорію й практику езуїтської педагогіки. У статті «Про народність у громадському вихованні» (1857) на основі аналізу зарубіжних систем виховання всебічно обґрунтовано центральну загальнопедагогічну ідею Ушинського – ідею народності виховання. Народність виховання розкрито також у статті «Листи про виховання нащадка російського престолу» (1859). Загальнопедагогічні проблеми обговорює Ушинський і в інших статтях, присвячених аналізу зарубіжного досвіду освіти: «Шкільні реформи в Північній Америці» (1858), «Внутрішній устрій північноамериканських шкіл» (1858) (у цих двох публікаціях Ушинський характеризує діяльність Г.Манна), «Педагогічна поїздка Швейцарією» (1862 – 1863), «Одна з темних сторін німецького виховання» (1865).

До корпусу текстів ми включили статті, у яких розглянуто проблеми теорії виховання. У відомій роботі «Праця в її психічному й виховному значенні» (1860) Ушинський розглядає вільну творчу працю як джерело людської гідності й щастя, показує невичерпні виховні й розвивальні можливості праці. Стаття «Про моральний елемент у російському вихованні» (1860) розкриває роль релігійного елементу й православ'я в російському вихованні.

Серію публікацій, написаних Ушинським у різні роки, присвячено проблемам дидактики й організації шкіл. У статті «Недільні школи» (1861) викладено погляди педагога на теорію формальної й матеріальної освіти, виховного й розвивального навчання, зв'язок навчання з працею. Принцип обов'язковості навчання обґрунтовано в публікації «Питання про народні школи» (1861). Про зміну змісту освіти в школах, надання їй реального характеру йдеться в статтях «Чого хочуть московські педагоги» (1864), «Про необхідність зробити російські школи російськими» (1867), «Що нам робити зі своїми дітьми» (1868), «Загальний погляд на виникнення наших народних шкіл» (1870).

Ми не будемо в повному обсязі характеризувати публікації, які стосуються зв'язку педагогіки із суміжними науками: «Психологічні монографії» (1860), «Питання про душу в його сучасному стані» (1866), а також відомі роботи «Дитячий світ і Хрестоматія» (1861), серію навчальних книг «Рідне

слово» (60-і рр. XIX ст.), відому статтю «Про початкове викладання російської мови», які розглядають переважно окремі дидактичні проблеми.

І, звичайно ж, важливе місце в корпусі педагогічних текстів посідає головна праця видатного вітчизняного педагога «Людина як предмет виховання. Досвід педагогічної антропології». Перший том роботи видано в 1867 р., другий – у 1869. Друге видання повного тексту роботи, виправлене автором, вийшло в 1871 р. «Педагогічна антропологія» – підсумок багаторічних роздумів К. Ушинського з кардинальних педагогічних проблем. У ній дано принципово нове обґрунтування педагогіки – усебічне знання людини. У зв'язку з цим, на думку Ушинського, педагог повинен вивчати основи антропологічних наук, щоб пізнати людину, яка вона є в дійсності, з усіма її слабкостями й в усій її величі. Перший том цієї фундаментальної праці пов'язаний передусім з проблемами дидактики, другий, у якому розглянуто почуття й волю, більше стосується загально педагогічних проблем.

Висновки... Таким чином, базовим принципом формування корпусу текстів є його відповідність ключовій проблематиці, що повинна бути представлена у вигляді одиниць порівняльного аналізу. Проведений джерелознавчий аналіз показав, що, по-перше, педагогічні тексти Г.Манна та К.Ушинського є співставними, оскільки в них розглядаються подібні проблеми й пропонуються шляхи їх вирішення, й, по-друге, достатнім є обсяг корпусу текстів. Саме це забезпечує можливість проведення порівняльного аналізу педагогічних поглядів американського й вітчизняного вчених XIX століття та достовірність його результатів.

Список використаних джерел та літератури:

1. Mann. H. First Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1838. – 64 p.
2. Mann. H. Second Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1839. – 79 p.
3. Mann. H. Third Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1840. – 104 p.
4. Mann. H. Fourth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1841. – 112 p.
5. Mann. H. Fifth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1842. – 135 p.
6. Mann. H. Sixth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1843. – 160 p.
7. Mann. H. Seventh Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1844. – 142 p.
8. Mann. H. Eighth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1845. – 119 p.
9. Mann. H. Ninth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1846. – 158 p.
10. Mann. H. Tenth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1847. – 154 p.
11. Mann. H. Eleventh Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1848. – 135 p.
12. Mann. H. Twelfth Annual Report / Horace Mann. – Boston : Dutton and Wentworth, state printers, 1849. – 127 p.
13. Mann. H. On The Art of Teaching / Horace Mann. – Applewood Books, 1989. – 32 p.
14. Mann. H. A Few Thoughts For A Young Man / Horace Mann. – New York : The Columbian Publishing Co., 1891. – 80 p.
15. The republic and the school: Horace Mann on the education of free men / Ed. by L. A. Cremin. – New York : Teachers college press, 1991. – 112 p.
16. Filler L. Horace Mann On The Crisis In Education / Louise Filler. – Boston : University Press of America, 1983. – 243 p.

Аннотация

М.Л.Ваховский

Формирование корпуса текстов для сравнительного анализа педагогических взглядов Г.Манна и К.Ушинского

В статье обосновываются принципы формирования корпуса текстов для осуществления сравнительного анализа взглядов американского педагога и деятеля образования Г.Манна и выдающегося отечественного педагога К.Ушинского. Показано, что корпус текстов как информационная система характеризуется такими признаками, как репрезентативность, объемность, аннотированность. Доказано, что при его формировании необходимо обеспечить соответствие отобранных педагогических текстов ключевой проблематике, в контексте которой выделяются единицы сравнительного анализа. В корпус текстов включены двенадцать ежегодных отчетов Массачусетскому отделу народного образования, подготовленных Г.Манном в 1837–1848 гг., а также статьи и фундаментальные работы К.Ушинского,

которые являются сопоставимыми и достаточными по объему, что обеспечивает возможность сравнительного анализа и достоверность его результатов.

Ключевые слова: корпус текстов, сравнительный анализ, Г.Манн, К.Ушинский.

Summary

M.L.Vakhovskyi

Text Corpus Formation for the Comparative Analysis of Educational Views of H.Mann and K.Ushynsky

The article provides the basic principles of text corpus formation to carry out a comparative analysis of the views of the American educator and educational activist Horace Mann and the outstanding national educator Konstantin Ushynskyi. Educational activity of H. Mann and K. Ushynsky are from the same historical period, and their pedagogical ideas have a lot in common. Therefore, a comparative analysis of American and Ukrainian researchers will help with better understanding of the characteristics of schooling and educational thought in the USA and Ukraine. The article shows that the text corpus as an information system is characterized by such features as representativeness, volume and annotation. It is proved that at a stage of formation of a corpus it is necessary to ensure that the selected pedagogical texts correspond with the key range of problems, in the context of which the units of comparative analysis are singled out. The corpus of texts includes The Twelve Annual Reports to the Massachusetts Board of Education, prepared by Horace Mann in 1837-1848, as well as the articles and fundamental works of Konstantin Ushynskyi that are comparable and sufficient in volume that allows results of the comparative analysis to be accurate and trustworthy.

Key words: text corpus, comparative analysis, Horace Mann, Konstantin Ushynskyi.

Дата надходження статті: «10» жовтня 2013 р.

УДК: 373.2(091)(477)

О.А.ВЕНГЛОВСЬКА,
старший викладач
(м.Київ)

Джерельна база дослідження розвитку дошкільної освіти на Київщині в другій половині XX – на початку XXI століття

У статті висвітлено результати студіювання джерельної бази з проблеми розвитку дошкільної освіти на Київщині в другій половині XX – на початку XXI століття. Характеристика різних груп джерел представлена з урахуванням сучасних методологічних підходів до класифікації історіографічних праць та джерел дослідження. Подано аналітичний огляд опублікованих та неопублікованих документів, серед яких: статистичні збірники, матеріали науково-практичних конференцій, нарад із питань дошкільної освіти; рішення виконавчих комітетів Київської міської, обласної, районних та сільських рад депутатів трудящих, матеріали та довідки перевірок роботи дитячих садків у м.Києві та Київській області. Окрему групу джерельної бази склали законодавчі й нормативні акти Української РСР та України періоду незалежності.

Ключові слова: джерельна база, історико-педагогічна література, розвиток дошкільної освіти.

Постановка проблеми у загальному викладі... Удосконалення стратегій розбудови сучасної дошкільної освіти потребує вивчення її генези в різних регіонах України. Значний інтерес для студіювання становлять здобутки дошкільної освіти на Київщині в другій половині XX – на початку XXI століття, оскільки територіальна близькість Київської області та м.Києва як економічного, культурного, наукового й освітнього центру України, сприяла тому, що дошкільні заклади цієї області, зокрема й столиці України, були провідними установами для експериментального втілення наукових ідей, трансляторами передового педагогічного досвіду.

Аналіз досліджень і публікацій... Джерельна база будь-якого історико-педагогічного дослідження є ключовою у реконструкції явищ і процесів, формуванні об'єктивного, цілісного бачення розвитку різних історико-педагогічних феноменів в Україні, зокрема й такого, як дошкільна освіта.

При вивченні та виокремленні груп джерел із проблеми розвитку дошкільної освіти на Київщині в окреслених хронологічних межах послуговувалися методологічними підходами до класифікацій джерелознавчої бази історико-педагогічних досліджень, що висвітлено в дослідженнях О.Адаменко (поєднання якісної й кількісної стратегій як методології історико-педагогічного дослідження) [22, с.173–181], Л.Ваховського (використання автентичних джерел в історико-педагогічних дослідженнях) [22, с.153–160], Н.Гупана (методологічні підходи до історико-педагогічних знань) [10], Д.Раскіна (авторська класифікація писемних джерел: документальні,